

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 5 april 1924 kl. 10 f. m.

*Sammansatta stats- och andra lagutskottets utlåtande i anledning
av väckta motioner med förslag till lag om statsbidrag till
arbetslöshetskassor.*

I två likalydande motioner, nr 133 inom första kammaren av herr Thorberg m. fl., och nr 276 inom andra kammaren av herr Hagman m. fl., vilka motioner blivit hänvisade till behandling av sammansatt stats- och andra lagutskott, har hemställts, att riksdagen ville antaga ett i motionerna framlagt förslag till lag om statsbidrag till arbetslöshetskassor.

Frågan om införande av en arbetslöshetsförsäkring hos oss har förut varit föremål för riksdagens behandling. Första gången skedde detta år 1908, då frågan framfördes genom en av herr Wawrinsky väckt motion i andra kammaren, vari hemställdes, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående arbetslösheten i landet samt angående försäkring mot dess ekonomiska följder och till riksdagen inkomma med de förslag, vartill en dylik utredning kunde föranleda. Motionen tillstyrktes av tillfälligt utskott, men avslogs av kamrarna. Samma motionär förnyade sin framställning år 1909 och år 1910 genom motioner inom andra kammaren. Dessa motioner tillstyrktes av vederbörande utskott och biföllos av andra kammaren, men avslogs av den första.

Efter någon tid förordnade emellertid Kungl. Maj:t utan framställning från riksdagen om utredning i saken. Den 31 december 1915 uppdrog nämligen Kungl. Maj:t åt en kommitté, socialförsäkringskommittén, under ordförandeskap av presidenten And. Lindstedt, att verkställa utredning dels angående införande i vårt land av obligatorisk sjukförsäkring, dels ock huruvida och i vad mån åtgärder från det allmänna skulle kunna vidtagas för främjande av arbetares försäkring för de ekonomiska följderna av oförevälad arbetslöshet, samt att inkomma med de förslag, som kunde av den verkställda utredningen föranledas. Kommitténs utredning rörande arbetslöshetsförsäkring avslutades under år 1922. Den 30 december nämnda år överlämnade kommittén sitt betänkande i ärendet med förslag till lag om ofrentlig arbetsförmedling och om statsbidrag till arbetslöshetskassor.

Att kommittén, vilkens uppdrag närmast innebar att undersöka möjlig-

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 6 saml. 2 avd. 1 häft. (Nr 1.) 1

heterna för arbetslöshetsförsäkringens främjande, även upptagit frågan om arbetsförmedlingen, har föranletts av den stora betydelse, som arbetsförmedlingen enligt kommitténs uppfattning har för en väl ordnad arbetslöshetsförsäkring. Kommittén anser, att bland åtgärderna till förebyggande av arbetslöshet en ändamålsenligt ordnad arbetsförmedling utan tvivel under alla förhållanden är den viktigaste. Kommitténs förslag innebär i denna del huvudsakligen en lagstadgad reglering och utökning av den nuvarande offentliga arbetsförmedlingen, som bredvid sin hittills varande uppgift även skulle komma att tjänstgöra som ett betydelsefullt kontrollorgan beträffande den av kommittén föreslagna formen av arbetslöshetsförsäkring.

I de länder, där arbetslöshetsförsäkringen varit föremål för lagstiftning, har ettdera av följande system kommit till användning. Antingen har såsom i England, Österrike och Italien införts *obligatorisk* arbetslöshetsförsäkring för det övervägande antalet lönearbetare eller ock har det allmänna — kommunerna eller staten eller båda i förening — ekonomiskt bidragit till den försäkringsverksamhet, som bedrivits av sammanslutningar av arbetare, och genom lagstiftning ordnat densamma. Det senare systemet, känt under namnet *Gent-systemet* efter staden Gent, varest detsamma först tillämpades med framgång, har med större eller mindre modifikationer kommit till användning i flertalet europeiska stater såsom Norge, Danmark, Finland, Holland. Belgien, Frankrike m. fl. Vid valet mellan dessa system har kommittén anslutit sig till det senare. Kommittén medger, att den obligatoriska försäkringen har åtskilliga fördelar. Den väsentligaste är den, att försäkringen kommer att omfatta alla arbetare inom de yrkesgrenar, som med lagstiftningen avses. Frivillig försäkring åter bliver, även om den kraftigt understödjdes, enligt erfarenheten på långt när icke så effektiv, enär i huvudsak endast organiserade arbetare och ej ens alla dessa bilda kassor för arbetslöshetsförsäkring. Det huvudsakligaste skälet, varför kommittén ändock ansluter sig till den frivilliga försäkringen, är av ekonomisk natur. Enligt en av kommittén gjord beräkning skulle en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring i vårt land, anordnad efter engelskt mönster, medföra en årlig kostnad av minst 11 miljoner kr. för arbetarna och 17 miljoner kr. för staten och arbetsgivarna. Kommittén anser, att under nuvarande ekonomiska förhållanden i vårt land en dylik börda för staten och industrien knappast torde vara överkomlig och har därför ansett sig böra stanna vid ett förslag till understödjande av frivillig försäkring i kassor av den art, som i flertalet utländska länder utöva sådan försäkring och även i vårt land bildats för vissa yrken. Vid ett dylikt system bliver, framhåller kommittén, förvaltningen, bortsett från kostnaderna för den offentliga arbetsförmedlingen, enklare och billigare än vid obligatorisk försäkring, vartill kommer, att arbetare inom samma yrke och med tillnärmelsevis liknande arbetslöshetsrisk kunna sammansluta sig till en gemensam kassa med avgifter för de försäkrade, som i huvudsak endast behöva avpassas efter de betingade understöden.

Kommittén har sålunda byggt upp ett system med bidrag av allmänna medel till frivilliga arbetslöshetskassor, för ändamålet bildade av arbetarna själva. För att en sådan kassa skall erhålla rätt till bidrag från det allmänna fordras, att den skall vara registrerad med godkända stadgar enligt lagen om understödsföreningar och i regel äga minst 500 medlemmar. Kassen får icke utöva annan verksamhet än beredande av arbetslöshetshjälp åt sina medlemmar. Bidraget från det allmänna föreslår kommittén böra utgå allenast av statsmedel. Det har av kommittén föreslagits att i regel utgå med samma belopp som de av medlemmarna erlagda avgifterna, dock högst 15 kronor om året för varje medlem. Arbetslöshetshjälp skall i regel utgå såsom daghjälp med högst hälften av den i orten vanliga arbetsförtjänsten för arbetsdag för arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete som den arbetslöse, dock ej mer än 5 kronor. För arbetslös, som har att försörja andra, skall daghjälpen dock kunna ökas med en fjärdedel av eljest gällande belopp. För att erhålla daghjälp måste den arbetslöse förete intyg från arbetsförmedlingsanstalts huvudkontor eller avdelningskontor eller ombud, att han där sökt arbete men icke kunnat erhålla sådant. Även i övrigt givas noggranna bestämmelser om villkoren för rätt att erhålla arbetslöshetshjälp, särskilt vid konflikt mellan arbetsgivare och arbetare, och meddelas stadganden om kontroll å arbetslöshetskassas förvaltning, i vilket senare avseende det särskilt märkes, att arbetslöshetskassans styrelse skall hava en av socialstyrelsen utsedd ordförande jämte suppleant och att styrelsen ej är beslutförför med mindre ordföranden eller hans suppleant är närvarande och deltagar i beslutet. Ifråga om lagförslagets detaljbestämmelser och motiveeringen för detsamma tillåter utskottet sig i övrigt hänvisa till kommittébetänkandet.

Kommittén beräknar, att en arbetslöshetsförsäkring, ordnad efter dessa grunder, för den närmaste framtiden skulle medföra en sammanlagd maximikostnad för staten av 3 å 4 miljoner kronor om året.

Kommittén upplyser vidare, att antalet fackförbund, som utöva verksamhet för understöd vid arbetslöshet, är 23, av vilka 22 tillhöra landsorganisationen, och antager, att, därest den av kommittén föreslagna lagen skulle komma att genomföras, under de närmaste åren i huvudsak endast sådana kassor skulle begagna sig av densamma för erhållande av statsbidrag, som omfatta medlemmar av nämnda fackförbund.

Vid kommitténs betänkande funnos fogade tre reservationer, en av två ledamöter — herrar Hagman och Wiberg — vilken riktar sig mot de enligt reservanternas uppfattning onödigt stränga garantibestämmelserna i kommittéförslaget, en av tre ledamöter — herrar Huss, Järte och Kvarnzelius — vilken, i princip anslutande sig till kommitténs förslag, förordar någon tids uppskov med förslagets förverkligande samt en av två ledamöter — herrar von Sydow och Nilsson — vilken innebär ett avstyrkande av förslaget. Av kommitténs nio medlemmar hava alltså sju avgivit reservation.

Samtliga reservationer avse den del av kommitténs förslag, som behandlar frågan om statsbidrag till arbetslöshetskassor. Beträffande förslaget till lag om offentlig arbetsförmedling förelåg full enighet inom kommittén.

Yttranden
över kom-
mitténs
förslag.

Socialförsäkringskommitténs förslag har sedermera av Kungl. Maj:t för yttrande remitterats till socialstyrelsen, överståthållareämbetet, samtliga länsstyrelser, svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund och svenska arbetsgivareföreningen.

Vid remissen hava länsstyrelserna anbefallts att även inhämta yttrande från vederbörande landstings förvaltningsutskott och styrelsen för den offentliga arbetsförmedlingen i länet, vilka yttranden bilagts de av länsstyrelserna avgivna utlåtandena.

Tills dato hava utlåtanden inkommit från samtliga ovannämnda myndigheter och korporationer utom från en länsstyrelse.

Bland yttrandena är socialstyrelsens enligt utskottets mening särskilt värt uppmärksamhet, och tillåter sig utskottet därför att lämna en kortfattad redogörelse för huvudpunkterna däri.

Socialstyrelsen uttalar sig till förmån för vidtagande av åtgärder från statens sida för åvägabringande av arbetslöshetsförsäkring. Ifråga om valet mellan de olika systemen för försäkringen, det obligatoriska eller det frivilliga, anser styrelsen det obligatoriska ur flera synpunkter otvivelaktigt överlägset det frivilliga, men finner emellertid av anförda grunder, att genomförande inom den närmare framtiden av obligatorisk arbetslöshetsförsäkring hos oss med all sannolikhet skulle bliva en så äventyrlig åtgärd, att styrelsen icke vågar påkalla den. Styrelsen har därför funnit sig nödsakad att återfalla på den av kommittén föreslagna anordningen med statsbidrag till arbetslöshetskassor. Emellertid har styrelsen icke kunnat ansluta sig till de av kommittén uppdragna riktlinjerna för nämnda anordning och angiver skälen härför sålunda:

»Det mest framträdande draget hos socialförsäkringskommitténs förslag till arbetslöshetsförsäkring är måhända dess tendens till förstatligande av arbetslöshetskassorna. Sålunda gives åt statens representant i kassornas styrelse en predominerande befogenhet och uppgives staten i stort sett tillskjuta nära hälften av kassornas medel. Med nämnda tendens har man åsyftat att säkerställa en korrekt och opartisk förvaltning av kassorna och kanske framför allt, att de i sin understödsverksamhet skulle iakttaga neutralitet med hänsyn till intressemotsättningarna på arbetsmarknaden. Man vill med andra ord erbjuda kassorna — de nu befintliga tillhöra olika fackorganisationer — att mot vederlag av ett kraftigt statsunderstöd avstå från sin politik på arbetsmarknaden och inskränka sig till en noga kontrollerad, fullt neutral understödsverksamhet. Mycket möjligt är även, att kassorna allmänt skulle begagna sig av ett sådant erbjudande och att det åsyftade målet sålunda till synes skulle ernås. Ett dylikt resultat skulle emellertid enligt styrelsens förmenande i väsentlig mån vara endast sken-

bart. Fackorganisationerna skulle givetvis icke uppgiva sin politik på arbetsmarknaden, men de skulle lägga om sina kassaförhållanden på sådant sätt, att den registrerade arbetslöshetskassan endast komme att utgiva arbetslöshetshjälp i enlighet med de lagstadgade reglerna i ämnet, under det de understöd till arbetslösa medlemmar, vilkas utgivande ej låte sig förenas med berörda regler, skulle utbetalas i annan ordning. Genom statsbidraget komme organisationens medlemmar, såsom förut berörts, att beredas en besparing i sina utgifter till den så att säga rena arbetslöshetsförsäkringen, vilka besparade medel kunde komma till användning i kampen på arbetsmarknaden. Nu berörda verkan av statsbidraget lär man, såvitt styrelsen kan förstå, ej kunna i avsevärd mån förebygga, hur man än kringgärdar rätten till arbetslöshetshjälp med villkor och kontrollerar dessas iakttagande.

Kommittéförslaget skulle emellertid ej blott bliva mer eller mindre ineffektivt i nyss berörda avseende. Man kan även med skäl befara, att dess bestämmelser för upprätthållandet av ovan omförmälda neutralitet skulle möta betydande svårigheter vid sin tillämpning. Kassornas medlemmar och funktionärer skulle nämligen med all sannolikhet i många fall visa föga förståelse för neutralitetskravet samt finna statsmaktens ingripande i kassornas angelägenheter opåkallat och förargelseväckande.

Såsom ett utslag av tendensen till kassornas förstatligande är att betrakta kommittébetänkandets uppgift, att staten skulle tillskjuta i stort sett nära hälften av deras kapital. Detta skulle enligt lagförslaget tillgå på det sätt, att staten lämnade bidrag, som i regel nära motsvarade medlemsavgifterna. Mot detta sätt för lämnandet av statens understöd till arbetslöshetskassorna synas betydelsefulla erinringar kunna riktas. Med en dylik anordning, som ju skulle göra staten till så att säga medintressent i kassorna, måste följa stränga krav från statens sida i avseende å kassornas soliditet, förvaltning och villkoren för arbetslöshetshjälp, krav, som måhända kunna vara nytiga, men som också för såväl staten som kassorna skulle medföra en del tyngande förpliktelser. Det mest betänkliga med denna anordning synes emellertid vara, att med densamma ej skulle låta sig väl förena det krav på fondbildning, som ju måste ställas på varje slag av försäkring och särskilt på en med så oberäknliga risker som den ifrågavarande.»

Socialstyrelsen föreslår i stället för kommittéförslagets bestämmelser i dessa delar, att statsingripandet måtte väsentligen inskränkas till vad som kan anses nödvändigt till tryggnad av statsbidragets rätta användning samt att detta bidrag icke tillföres kassornas kapitaltillgångar utan utgives såsom ersättning för viss del av utbetald arbetslöshetshjälp. Med ett dylikt system, som väsentligen skulle begränsa lagstiftningen till en reglering av villkoren för statsbidrag, skulle kassorna få behålla större handlingsfrihet och staten kunna, då det endast vore fråga om dess egna medel, med berättigad skärpa upprätthålla sina betingelser för medverkan. Säkerheten för ett riktigt utbetalande av statsbidraget synes med denna anordning enligt styrelsens

uppfattning större än som kan förväntas vid tillämpning av kommittéförlaget. Ett bestämmande av statsbidraget efter inbetalda medlemsavgifter måste nämligen enligt styrelsens uppfattning, därest ej särskilda anordningar vidtagas, lida av en viss svaghet i avseende å avgiftsbeloppens verifiering.

I fråga om de inkomna yttrandena rörande kommittéförlaget från överståthållareämbetet och länsstyrelserna ävensom vissa korporationer torde följande böra anmärkas. Överståthållareämbetet tillstyrker i sitt yttrande kommittéförlaget, i vad det avser en lagstadgad reglering av den offentliga arbetsförmedlingen, men avstyrker den del av förslaget, som avser statsbidrag till arbetslöshetskassor. Av de 23 länsstyrelser, från vilka yttranden inkommit, finnes endast en, som finner nuvarande ordning beträffande den offentliga arbetsförmedlingen vara att föredraga framför kommitténs förslag. en länsstyrelse uttalar sin tvekan, varjämte två länsstyrelser förordat uppskov. Beträffande åter frågan om statsbidrag till arbetslöshetskassor gå uppfattningarna mera isär. Ren tillstyrkan föreligger endast från två länsstyrelser, en ansluter sig närmast till den av herrar Hagman och Wiberg anförda reservationen. Kommitténs förslag tillstyrkes i princip av nio länsstyrelser, vilka emellertid i enlighet med den av herrar Huss, Järte och Kvarnzelius anförda reservationen förordat uppskov med förslagets förverkligande. Uppskov förordas dessutom av ytterligare tre länsstyrelser, vilka även giva uttryck för tvekan beträffande frågan om statsbidrag till arbetslöshetskassor. Avslag yrkas av sju länsstyrelser, varjämte en länsstyrelse i sitt yttrande icke givit uttryck för någon ståndpunkt i den föreliggande frågan.

Av de fyra korporationerna, svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund och svenska arbetsgivareföreningen hava de tre sistnämnda tillstyrkt kommitténs förslag beträffande den offentliga arbetsförmedlingen, medan den förstnämnda, svenska landstingsförbundet, ställt sig tveksam på denna punkt. Beträffande frågan om statsbidrag till arbetslöshetskassor hava landstings- och stadsförbunden icke avgivit något yttande, landskommunernas förbund uttalar sin anslutning till kommittéförlaget, varemot arbetsgivareföreningen avstyrker detsamma.

Motionerna. De av herr Thorberg m. fl. inom första kammaren och av herr Hagman m. fl. inom andra kammaren väckta motionerna ansluta sig i huvudsak till det av socialförsäkringskommittén framlagda förslaget. Från detta skilja de sig väsentligast i avseende på villkoren för erhållande av understöd, understödets och statsbidragets storlek och kontrollen över kassornas verksamhet. Orsaken till ändringsyrkandena anges av motionärerna vara, »att det svenska kommittéförlaget i fråga om restriktioner går längre än någon i praktiken prövad lagstiftning på detta område i övriga länder ansett nödvändigt».

Ett lagstadgat ordnande av den offentliga arbetsförmedlingen, vilket ingick såsom en del av kommitténs förslag, har av motionärerna icke ansetts erfor-

derligt. I den speciella motiveringen (sid. 69 i motionen) anför motionärerna härom bl. a. följande: »Socialförsäkringskommittén hade i sitt förslag jämväl ifrågasatt en laglig reglering av den offentliga arbetsförmedlingen. Utan att vilja bestrida nyttan av en dylik, hava vi icke ansett det oundgängligen nödvändigt, att en lagstiftning, som även reglerar den offentliga arbetsförmedlingen, omedelbart kommer till stånd. För vår del synes ett samarbete med den redan befintliga offentliga arbetsförmedlingen i dess nuvarande omfattning och på sätt, som av oss föreslagits, vara väl lämpat för inhämtande av erfarenheter, som sedermera kunna läggas till grund för en kompletterande lagstiftning.» Medan sålunda kommitténs lagförslag såsom villkor för erhållande av daghjälp förutsätter intyg från den offentliga arbetsförmedlingen, att den arbetslöse den dag daghjälpen avser icke kunnat genom arbetsförmedlingen erhålla arbete, är enligt motionärernas förslag å sådana orter, där offentlig arbetsförmedling ej finnes, ett av kassans ombud utfärdat intyg, att arbete ej kunnat erhållas, tillräckligt.

Vad angår bestämmelserna om arbetslöshetshjälp vid arbetskonflikter uteslutas enligt motionärernas förslag endast de i konflikten direkt deltagande arbetarna från arbetslöshetshjälp. På denna punkt går kommittéförslaget vida längre och bestämmer, att arbetslöshetshjälp icke heller utgives till den, vilken, ändå att han icke omfattas av konflikten, i följd av densamma är utan arbete, eller där konflikten omfattar övervägande antalet arbetare tillhörande visst yrke inom särskilt område eller hela riket, tillhör detta yrke inom området eller riket. Sistnämnda bestämmelse rörande konflikt av allmänna omfattning gäller enligt kommitténs förslag i vissa fall även i fråga om konflikt av mindre omfattning.

Därjämte har i motionärernas förslag uteslutits den i kommittéförslaget intagna bestämmelsen, att arbetslöshetshjälp icke utgives till den, som utan giltig anledning vägrar eller underlåter åtaga sig erbjudet offentligt nödhjälpsarbete, för vilket avlöningen ej understiger den avlöning, som må vara bestämd för sådant arbete, under fyra veckor därefter.

Det maximibelopp, varmed daghjälpen i regel får utgå, är i motionerna höjt från hälften till två tredjedelar av den vanliga daglönen, i sammanhang varmed den föreslagna höjningen för försörjningspliktig borttagits. Statsbidraget har i motionerna föreslagits höjt sålunda, att maximeringen till 15 kronor per år och medlem uteslutits.

Den av kommittén föreslagna kontrollanordningen, enligt vilken ordföranden i arbetslöshetskassas styrelse jämte suppleant för honom skulle utses av socialstyrelsen, har uteslutits i motionärernas förslag.

Ifråga om motionärernas lagförslag i övrigt och motiveringen för det samma hänvisas till motionerna.

Ända till på senare tider har det allmännas verksamhet för bekämpande av arbetslösheten här i landet inskränkt sig till vad i sådant hänseende

Utskottet.

ankommer på den allmänna fattigvården. Under flera årtionden har däremot regelmässig arbetslöshetsförsäkring i betydande omfattning bedrivits genom arbetarnas egna organisationer utan understöd från det allmänns sida. Först under kristiden har som bekant statsmakten här i landet övergivit sin passiva hållning gentemot arbetslösheten och vidtagit mycket omfattande och effektiva åtgärder för dess bekämpande. Därmed torde man få anse avgjort, att även här i landet den uppfattningen blivit fastslagen, att staten icke gärna kan ställa sig likgiltig och överksam gentemot de svåra lidanden och olägenheter, som arbetslöshet kan bereda stora medborgargrupper. Detta gäller enligt utskottets mening icke allenast den arbetslöshet, som under exceptionella omständigheter kan drabba mycket stora delar av befolkningen, utan även den arbetslöshet, som under normala förhållanden alltid äger rum i mindre skala, och till vars bekämpande man i de flesta civiliserade länder infört en regelmässig, statsunderstödd arbetslöshetsförsäkring.

Vid bedömande av motionärernas yrkande, att man nu måtte i vårt land införa en sådan försäkring, måste man emellertid efter utskottets mening taga hänsyn till det skick, vari denna fråga enligt föregående redogörelse befinner sig. Att i en mycket ömtålig, svårlöst och omfattande lagstiftningsfråga riksdagen skulle för sin del fatta beslut, innan utredningen i ärendet hos regeringen blivit slutförd, innan de inkomna förslagen och yttrandena prövats av Kungl. Maj:t och granskats av lagrådet, anser utskottet icke vara tillrådligt. Gäller nu denna princip i allmänhet, så finnas enligt utskottets uppfattning särskilda skäl för dess iakttagande i nu föreliggande fall. Såsom framgår av föregående redogörelse har socialförsäkringskommitténs förslag, på vilket motionärerna i huvudsak bygga, icke kunnat tillvinna sig någon mera allmän anslutning. Redan inom kommittén fann majoriteten, fem medlemmar, sig icke kunna förorda förslaget omedelbara genomförande — två av dem röstade för avslag å detsamma och tre för uppskov. Den ämbetsmyndighet, inom vars verksamhetsområde tillämpningen av den ifrågasatta lagstiftningen skulle falla och som enligt utskottets mening torde besitta särskild sakkunskap i frågan, nämligen socialstyrelsen, har i ett omsorgsfullt motiverat utlåtande avstyrkt kommitténs förslag och förordat andra riktlinjer för frågans lösning. Av länsstyrelsernas yttranden framgår, att det ojämförligt största antalet av dem yrka uppskov i frågan eller rent avslag. Vad sålunda förekommit har givit utskottet den uppfattningen, att frågan ännu icke är mogen för sitt avgörande, att spørsmålet, huruvida den ifrågasatta lagstiftningen bör byggas efter kommitténs eller socialstyrelsens riktlinjer eller tilläventyrs å andra grunder, oundgängligen kräver ytterligare prövning och övervägande. Ett bifall till motionerna synes utskottet under sådana omständigheter vara uteslutet.

Utskottet kan emellertid icke underlåta att även vidröra en annan omständighet, som synes utskottet vara av avgörande vikt i frågan. Kommittén

har såsom en förutsättning för införande av statsunderstödd arbetslöshetsförsäkring framställt fordran på anordnande av en lagfäst effektiv arbetsförmedling, en åtgärd, vilken kommittén anser vara det mest effektiva sättet för förebyggande av arbetslöshet. Motionärerna ha icke upptagit kommitténs förslag i denna del, när de anse en sådan lagstiftning åtminstone för närvarande icke oundgängligen nödvändig. Kommittén frambåller emellertid, att den kostnadsfria, statsunderstödda arbetsförmedlingen visserligen vunnit en avsevärd utveckling hos oss, men att densamma beror på frivilligt åtagande av landsting eller kommuner och att arbetsförmedlingen icke nått den utveckling, som ur arbetsmarknadssynpunkt fullt motsvarar ändamålet. Om den offentliga arbetsförmedlingen skall vinna nödig effektivitet, anser kommittén, att ytterligare omkring femtio avdelningskontor inom olika delar av landet bli erforderliga. Utskottet tror, i likhet med kommittén, att införandet av statsunderstödd arbetslöshetsförsäkring utan samband med en lagfäst reglering av den offentliga arbetsförmedlingen måste bli förfelad, och finner därför motionärernas förslag även ur denna synpunkt oantagligt.

Det är givet, att också mycket starka betänkligheter måste ingivas av motionärernas förslag att i huvudsak borttaga de åtgärder, som kommittén föreslagit till kontroll därå, att den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen endast användes till förmån för oförvållat arbetslöse och icke för andra, främmande ändamål samt för den av motionärerna föreslagna väsentliga fördyringen för det allmänna av försäkringen.

I samband med det yrkande om avslag å motionerna, som utskottet alltså finner sig böra framställa, vill emellertid utskottet uttala den förhoppningen, att arbetet å lösningen av den för samhället i dess helhet utomordentligt viktiga frågan om ordnade och planmässiga åtgärder från det allmännas sida gentemot arbetslösheten, icke måtte få avstanna utan föras vidare, så att en tillfredsställande ordning i detta hänseende så snart som möjligt må kunna ernås.

Av nu anförda skäl hemställer utskottet,

att ifrågavarande motioner nr 133 inom första kammaren och nr 276 inom andra kammaren icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 2 april 1924.

Å sammansatta stats- och andra lagutskottets vägnar:

HJALMAR VON SYDOW.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *von Sydow*, *Kvarnzelius*, *Swartz*, *Wallés*, *Johansson* i Hålsingborg, *von Koch*, *Thorberg* och *Schedin*;

från andra kammaren: herrar *Hagman*, *Anderson* i Råstock, *Nilsson* i Bonarp, *Carlsson-Frosterud*, *Olsson* i Blädinge, *Karlsson* i Gasabäck, *Magnusson* i Skövde och *Holmström* i Stockholm.

Reservation.

av herrar *Walles*, *Johansson* i Hälsingborg, *Thorberg*, *Hagman*, *Anderson* i Råstock, *Carlsson-Frosterud* och *Holmström* i Stockholm, vilka ansett att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

Under tiden före 1914 har det allmännas verksamhet för arbetslöshetens bekämpande här i landet inskränkt sig till vad i sådant hänseende blivit gjort genom den allmänna fattigvården. Genom Kungl. Maj:ts försorg verkställdes visserligen med anledning av 1908—1910 års arbetslöshetskris tvenne s. k. arbetslöshetsräkningar, men några direkta åtgärder föranleddes icke av de resultat, vilka framkommo genom dessa räkningar. Vid den första räkningen, som ägde rum den 12 januari 1909, anmälde sig 20,106 personer arbetslösa. Vid den andra räkningen, som ägde rum den 31 januari 1910, anmälde sig 14,412 personer arbetslösa. Härav framgår, att arbetslösheten innebär ett problem, som även tidigare har medfört betydande svårigheter för alla, som drabbades av densamma. Det måste därför betraktas som ett ytterst viktigt samhällsintresse att åtgärder vidtagas, vilka ha till syfte att underlätta lönearbetarnas svårigheter i kampen mot den ofrivilliga arbetslösheten.

Dessa stödjande åtgärder från det allmännas sida äro så mycket mera berättigade, som arbetarna själva hittills bringat och fortfarande bringa mycket stora offer för att kunna hjälpa sina arbetslösa kamrater. Som framgår av socialförsäkringskommitténs betänkande (sid. 111—113) hava 22 arbetslöshetskassor i vårt land under åren 1910—1921 utbetalat mycket stora summor i form av arbetslöshetsunderstöd till sina medlemmar. Under år 1921 uppgingo dessa sammanlagda understödsbelopp till ej mindre än 7,947,191 kronor eller 43,55 kronor per medlem. Och av de föreliggande motionerna framgår, att under år 1922 har utbetalats ett belopp av 4,009,848 kronor, eller 18,12 kronor per medlem.

Utskottet finner det vara naturligt, att en verksamhet av denna beskaffenhet blir föremål för understöd från det allmännas sida i likhet med vad fallet är till exempel med sjukkassorna. Visserligen har under tiden sedan världskrigets utbrott bedrivits en vid särskilt vissa tidpunkter omfattande hjälpverksamhet för ofrivilligt arbetslösa med bidrag av statsmedel. Denna hjälpverksamhet, som dels haft karaktären av statligt bidrag till av kommuner igångsatt kontant understödsverksamhet, dels bestått uti utförande av s. k. nödhjälpsarbeten med eller utan bidrag av statsmedel, har emellertid närmast avsett de exceptionella förhållanden, som gjort sig gällande på arbetsmarknaden efter 1914. Härtill kommer att de arbetslösa

inom ett stort antal arbetsområden numera äro helt avstängda från det allmännas hjälp i form av nödhjälpsarbete, den enda hjälpform, som fortfarande förekommer av den statliga hjälpverksamheten. I den mån som den av krisliden framkallade arbetslösheten försvinner och endast s. k. normal arbetslöshet är för handen, torde det allmännas åtgärder också kunna inskränkas till ett stödjande av de åtgärder, som de för frågan närmast intresserade arbetargrupperna själva vidtaga.

Emellertid synes intet hinder möta för att samtidigt med dylika stödjande åtgärder från det allmännas sida, som föreslås i nu föreliggande motion, igångsätta arbeten, vilkas bedrivande ju alltid måste anses som det verksammaste medlet för arbetslöshetens bekämpande. Utskottet anser nämligen att genom de åtgärder, som vidtagits från det allmännas sida efter 1914, en sådan erfarenhet erhållits beträffande arbetslöshetens sociala vådor, att det icke gärna kan förekomma, att det allmänna övergår till samma likgiltighet för detta problem som före krisåren varit fallet.

Genom uppdraget till socialförsäkringskommittén att framlägga förslag till åtgärder för arbetslöshetens bekämpande har staten även visat sig hava för avsikt att vidtaga åtgärder på detta område. Förslag i sådant hänseende har även framlagts av kommittén. De föreliggande motionerna bygga även i stort sett på kommitténs förslag. Dock hava i motionerna icke medtagits den del av kommittéförslaget, som avser en laglig reglering av den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet i landet. Att framlägga förslag härom ingick ej heller uti socialförsäkringskommitténs uppdrag. Kommittén fann emellertid den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet så nära sammanfalla med det kommittén givna uppdraget, att det för ett fullständigt förslags avgivande i den fråga, som närmast sysselsatte kommittén, ansågs nödvändigt att jämväl beträffande den offentliga arbetsförmedlingen framlägga ett utförligt förslag.

Ehuru utskottet delar den av kommittén intagna ståndpunkten, att den offentliga arbetsförmedlingens medverkan måste begäras, då det gäller åtgärder från det allmännas sida för den ofrivilliga arbetslöshetens bekämpande, synes det dock utskottet, att intet hinder föreligger för att på sätt motionärerna föreslå, återkomma till denna fråga, sedan erfarenheter inhämtats om verkningarna av en lagstiftning i enlighet med de föreliggande motionerna. Utskottet anser sig så mycket hellre kunna förorda en sådan utväg, som den offentliga arbetsförmedlingen efter de bestämmelser, som gälla för dess utveckling och verksamhet, ernått en stor utbredning i vårt land.

Jämväl i några andra avseenden avvika de föreliggande motionerna från socialförsäkringskommitténs förslag. Avvikelserna äro dock icke av den art, att utskottet anser sig böra på dessa grunder avvisa motionerna, för vilkas bifallande så starka och trängande skäl kunna anföras.

Som framgår av socialförsäkringskommitténs förslag och de föreliggande motionerna är snart Sverige det enda land, som icke vidtagit några för

normala förhållanden avsedda åtgärder beträffande försäkring mot ofrivillig arbetslöshet. Bestämmelser i sådant syfte genomfördes i Norge 1906 och i Danmark 1907. I Finland gäller en lag av den 2 november 1917 med däri år 1920 företagna ändringar.

Socialförsäkringskommittén avlämnade sitt förslag i slutet av år 1922. Förslaget, som har varit föremål för remiss till olika myndigheter, har emellertid ännu icke föranlett någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

Under hänvisning till ovan anförda skäl får utskottet därför hemställa,

a) att riksdagen behagade antaga följande

LAG

om statsbidrag till arbetslöshetskassor.

1 §.

Understödsförening för meddelande av arbetslöshetshjälp (arbetslöskassa) må under nedan stadgade villkor erhålla bidrag av statsmedel.

2 §.

Kassan skall, med iakttagande vid registreringen jämväl av bestämmelserna i denna lag, vara registrerad med godkända stadgar enligt lagen om understödsföreningar. Denna i sistnämnda lag omförmälda tillsynsmyndighet skall i fråga om ärenden rörande arbetslöshetskassor vara socialstyrelsen.

Antalet medlemmar i kassan skall uppgå till minst femhundra; dock att, där tillsynsmyndigheten med hänsyn till omständigheterna finner sådant kunna medgivas, antalet må vara mindre.

Kassan må, förutom vad som eljest kan föranledas av bestämmelserna i denna lag, ej utöva annan verksamhet än beredande av arbetslöshetshjälp åt medlemmarna eller av sina inkomster eller tillgångar något utgiva för ändamål, som är främmande för denna verksamhet.

Kassans firma skall innehålla orden »godkänd» och »arbetslöshetskassa»; och skall den i lagen om understödsföreningar meddelade föreskriften, att firman skall innehålla ordet »understödsförening», ej äga giltighet. Firman må ej innehålla ord, som innebär annan begränsning av villkoren för medlemskap i kassan än i stadgarna anges.

3 §.

Kassans styrelse skall bestå av minst tre ledamöter, varav ordföranden väljes särskilt.

Har styrelsen uppdragit åt annan att, i den omfattning av styrelsen bestämmes, fatta beslut rörande utgivande av arbetslöshetshjälp, är sådant beslut att anse såsom provisoriskt och skall så fort ske kan underställas

styrelsens prövning. Beslutar styrelsen, att arbetslöshetshjälp skall utgivas med lägre belopp än enligt det provisoriska beslutet eller att sådan hjälp icke skall utgå, är den, som uppburit beloppet, ej återbetalningsskyldig för vad han för mycket uppburit.

Styrelsen sammanträder å tid, som av densamma bestämmes, eller efter kallelse av ordföranden, så ofta denne med avseende å inkomna ärendens antal eller vikt finner det nödigt. Om tid och ställe för styrelsesammanträde skall ordföranden genom brev med allmänna posten eller på annat lämpligt sätt underrätta ledamöterna.

Protokoll för sammanträde skall genast justeras; dock må styrelsen särskilt för varje gång uppdraga åt en ledamot att jämte ordföranden verkställa justeringen sist inom åtta dagar efter sammanträdet slut.

4 §.

Medlem i arbetslöshetskassa skall vara svensk medborgare och hava fyllt sexton år. Dock må kassa, därest särskilda förhållanden föreligga och bestämmelser härom intagits i stadgarna, medgiva att även icke svenska medborgare erhålla inträde med den inskränkning i rätten till daghjälp, varom stadgas i 7 §. I övrigt må i stadgarna bestämmas angående åldersgränser för medlemskap, ävensom att medlem skall tillhöra visst eller vissa yrken eller vara anställd vid visst eller vissa arbetsföretag eller vara bosatt inom visst område.

Kassan äger från medlemskap utesluta den, för vilken, på grund av varaktig nedsättning av arbetsförmågan, lättja, osedlig vandel, dryckenskap eller annan anledning, synnerlig risk för arbetslöshet är förhanden. I stadgarna lämnas erforderliga föreskrifter angående uteslutande från kassan av medlem, som ej i föreskriven ordning erlägger honom åliggande avgift.

Angående villkor för nytt inträde i kassan för den, som sålunda eller av anledning, som i 11 § omförmäles, uteslutits från kassan, lämnas föreskrifter i stadgarna.

Å samma tid må icke någon vara medlem av mer än en kassa. Finnes någon tillhöra mer än en kassa, anses han såsom medlem av den kassa, i vilken han först inträtt, och är förty icke medlem av kassa, i vilken han senare sökt inträde.

Ej må någon, som uppfyller i första stycket av denna paragraf angivna villkor, vägras inträde i, ej heller uteslutas från kassan av annan grund än i andra eller tredje stycket eller i 11 § omförmäles.

5 §.

Kassan äger, där bestämmelse härom meddelas i stadgarna, medgiva, att personer, som icke kunna vara medlemmar av kassan, må, utan att hava rätt till arbetslöshetshjälp enligt denna lag, i övrigt hava samma rättigheter och skyldigheter som medlemmarna.

6 §.

Såsom arbetslöshetshjälp utgives med de inskränkningar, som nedan stadgas, ett för dag beräknat belopp, benämnt daghjälp. Därutöver må under villkor, som i stadgarna angivas, såsom arbetslöshetshjälp utgivas rese- eller flyttningshjälp.

Daghjälp kan, där omständigheterna därtill föranleda, helt eller delvis utgivas i naturaförmåner.

7 §.

Såsom daghjälp må ej utgivas mer än som svarar mot två tredjedelar av den i orten vanliga arbetsförtjänsten för arbetsdag för arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete som den arbetslöse, i varje fall ej mer än fem kronor.

Till medlem, som icke är svensk medborgare, utgives daghjälp från kassan endast med hälften av eljest gällande belopp.

Daghjälp utgives till medlem för vardag men icke för söndag. För helgdag utgives icke daghjälp, med mindre han varit arbetslös nästföregående vardag. Daghjälp utgives ej för dag, för vilken han, ändå att han är utan arbete, åtnjuter avlöning, ej heller för fridag, som av arbetsgivaren medgivits, ej heller ifråga om den, vilkens arbete på grund av särskilda förhållanden ej pågår under veckans alla arbetsdagar, för den eller de dagar han sålunda är utan arbete.

8 §.

Daghjälp utgår icke till någon, som ej varit medlem av kassan under tolv på varandra följande månader eller den längre tid, som må vara bestämd i stadgarna, och för hela denna tid erlagt honom åliggande avgifter; har medlem omedelbart före inträdet i kassan varit medlem av annan kassa, må dock, enligt överenskommelse mellan kassorna, som av tillsynsmyndigheten godkännes, den tid han sålunda varit medlem av denna kassa helt eller delvis räknas honom tillgodo såsom medlemstid i den förstnämnda kassan. Huruvida eller i vad mån såsom medlemstid må räknas till godo tid, under vilken medlem omedelbart före inträdet i kassan må hava tillhört understödsförening för meddelande av arbetslöshetshjälp, som icke registrerats enligt denna lag, bestämmes av tillsynsmyndigheten med hänsyn till omständigheterna.

Äro kassans medlemmar fördelade i två eller flera klasser med olika belopp för daghjälp, bestämmes i stadgarna den tid, under vilken medlem må hava tillhört klass med högre belopp för att erhålla rätt till det högre beloppet.

9 §.

Daghjälp utgives ej till medlem för någon dag, med mindre han under

nästföregående fjorton dagar varit arbetslös under sex dagar, eller i fråga om medlem, vilken, på sätt i stadgarna angives, på grund av sitt yrke måste antagas vanligen vara utan arbete någon tid av året, med mindre han under nästföregående tjuguåtta dagar varit arbetslös under tolv dagar; i övrigt må i stadgarna i allmänhet eller för visst fall meddelas föreskrift om längre tid än sålunda sagts för erhållande av daghjälp. Erhåller arbetslös under tid, för vilken daghjälp utgives, arbete, som varar kortare tid än tre veckor, och bliver han därefter ånyo arbetslös, tillämpas dessa bestämmelser utan hänsyn till de dagar han sålunda haft arbete. Bestämmelserna tillämpas jämväl utan hänsyn till dagar, för vilka daghjälp enligt 7 § andra stycket och arbetslöshetshjälp enligt 12 § icke må utgivas.

Daghjälp må under loppet av tolv på varandra följande månader eller för visst i stadgarna angivet understödsår ej för någon utgivas för sammanlagt mer än sjuttio dagar eller det större antal dagar, som må vara i stadgarna bestämt, samt under loppet av fyrtioåtta på varandra följande månader för sammanlagt mer än tre gånger nämnda antal dagar.

10 §.

Erhåller arbetslös medlem arbete, åligger honom att därom genast lämna uppgift till kassan.

Lämnar medlem ej sådan uppgift, som ovan sägs, eller lämnar han mot bättre vetande oriktig uppgift, kan han uteslutas från kassan. Lag samma vare, där medlem, i syfte att erhålla arbetslöshetshjälp, eljest mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift.

11 §.

Medlem, som önskar erhålla daghjälp, har att inställa sig hos offentlig arbetsförmedlingsanstalts huvud- eller avdelningskontor eller ombud för sökande av arbete, samt, där arbete ej kan anvisas honom, för erhållande av intyg därom. På ort, där offentlig arbetsförmedlingsanstalt ej finnes upprättad, skall motsvarande anmälan ske hos kassans ombud. Ej må någon anses som arbetslös enligt denna lag, med mindre han antingen genom offentlig arbetsförmedling eller av kassans ombud erhållit intyg därom, att arbete ej kunnat erhållas. Är han av giltig anledning hindrad inställa sig, kan i stället intyg av tjänsteman i orten eller ledamot av kommunal- eller häradsnämnden godtagas såsom bevis att han är utan arbete.

För erhållande av daghjälp för någon dag skall intyg, som ovan sägs, att arbete den dag ej kunnat erhållas, företeas kassan.

12 §.

Arbetslöshetshjälp utgives icke

1) till strejkande och lockoutade medlemmar;

2) till den, som frivilligt utan giltig anledning lämnat arbetet eller på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet, under fyra veckor därefter;

3) till den, som utan giltig anledning vägrar eller underlåter åtaga sig erbjudet arbete, vilket motsvarar hans krafter och färdigheter, och för vilket avlöningen ej understiger den i orten vanliga avlöningen för sådant arbete, under fyra veckor därefter;

4) till den, som på grund av sjukdom är oförmögen till arbete eller, i fråga om kvinna, den som under havandeskap eller under tiden efter nedkomst på grund av sitt tillstånd ej kan eller enligt gällande författning ej bör utföra arbete;

5) till den, som fullgör värnplikt.

13 §.

De fasta avgifterna bestämmas sålunda, att de i förening med bidrag av staten jämte andra inkomster, som kunna av kassan för ändamålet användas, må antagas vara för framtiden tillräckliga för bestridande av arbetslöshetshjälp, nödig fondbildning, förvaltningskostnader och övriga kassan åliggande utgifter.

Avgifterna må icke göras olika för olika grupper av kassans medlemmar i vidare mån än som skäligen föranledes av olikhet medlemmarna emellan i avseende å rätt till arbetslöshetshjälp eller å arbetslöshetsrisk.

Angående tid och sätt för de fasta avgifternas erläggande meddelas erforderliga bestämmelser i stadgarna. Har i stadgarna bestämts, att uttaxering å medlemmarna skall kunna äga rum, skola även angående tid och sätt för de uttaxerade avgifternas erläggande erforderliga bestämmelser meddelas i stadgarna.

14 §.

I stadgarna bestämmes, i vad mån och under vilka villkor medlem må vara befriad från erläggande av avgift för tid, under vilken han är utan arbete, ävensom i vad mån och under vilka villkor resterande avgiftsbelopp må efterskänkas.

15 §.

Till bestridande av utgifterna för kassans verksamhet lämnas av staten bidrag motsvarande de avgifter, som erlagts av medlemmar, vilka äro svenska medborgare.

Statsbidrag, som ovan sägs, beräknas och utbetalas av tillsynsmyndigheten, som jämväl bestämmer tid och sätt för utbetalningen.

16 §.

Vid prövning av ansökan om registrering av arbetslöshetskassa, som i denna lag avses, eller av ändring i sådan kassas stadgar, skall tillsynsmyndigheten, utöver vad densamma enligt lagen om understödsföreningar åligger, pröva, huruvida bestämmelserna i stadgarna äro tillräckliga och kunna godkännas med hänsyn till arten av den verksamhet, som avses.

Finnes vid ansökan om registrering, att kassans verksamhet skulle väsentligen motsvara redan befintlig kassas verksamhet och ny kassa av sådan anledning måste anses obehövlig, äger tillsynsmyndigheten vägra registrering.

17 §.

Tillsynsmyndigheten äger, utöver vad i 15 § stadgas, fastställa för kassornas verksamhet erforderliga formulär samt meddela föreskrifter i avseende å förande av kassornas räkenskaper och om nödiga avsättningar till fonder ävensom meddela föreskrifter om vidtagande av anordningar som avse främjande av samarbetet mellan kassorna eller deras samarbete med arbetsförmedlingsanstalterna.

Den i lagen om understödsföreningar för understödsförening med godkända stadgar föreskrivna försäkringstekniska utredning skall för kassa, som i denna lag avses, kostnadsfritt verkställas av tillsynsmyndigheten, vilken ock förordnar om intyg eller handlingar, som skola bifogas ansökan om arbetslöshetshjälp.

18 §.

Äro fasta eller uttaxerade avgifter uppenbarligen högre än som motsvarar deras ändamål, skall tillsynsmyndigheten anvisa kassan att inom viss tid hava vidtagit erforderliga åtgärder för nedsättande av avgifterna.

19 §.

Hava åtgärder, vilka enligt 18 § eller enligt lagen om understödsföreningar av tillsynsmyndigheten anvisats kassa att inom angiven tid vidtaga, icke vidtagits inom den angivna tiden, äger tillsynsmyndigheten, där den ej anser sig böra förfara på sätt i lagen om understödsföreningar för dylika fall stadgas, göra anmälan hos Konungen, som efter omständigheterna förordnar, att statsbidraget till kassan helt eller delvis för viss tid eller tillsvidare indrages.

20 §.

Konungen äger under förutsättning av ömsesidighet ingå överenskom-
melse med främmande stat om att denna lag skall tillämpas å den främ-
mande statens medborgare.

Besvär.

21 §.

Över beslut av arbetslöshetskassa må klagan föras hos tillsynsmyndig-
heten genom besvär, som skola ingivas till denna myndighet eller i betalt
brev med allmänna posten vara till densamma inkomna sist å femtonde dagen
från den dag, då klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oräknad,
då sådant skedde; myndigheten dock oförhindrad att till prövning upptaga
för sent inkomna besvär, därest omständigheterna finnas därtill föranleda.

I beslut av tillsynsmyndigheten rörande tillämpning av någon i denna
lag given bestämmelse skola deltaga två representanter för arbetsgivarna
och två representanter för arbetarna. Dessa representanter utses enligt
grunder, som bestämmas av Konung och riksdag. Erforderliga föreskrifter
angående representanternas åligganden meddelas av Konungen.

Beslut av tillsynsmyndigheten länder utan hinder av förd klagan tills-
vidare till efterrättelse.

Tillsynsmyndighetens beslut meddelas kostnadsfritt.

Vad i lagen om understödsföreningar stadgas i fråga om hänskjutande
av vissa tvister till avgörande av en eller flera skiljemän skall ej äga till-
lämpning i fråga om beslut av arbetslöshetskassa.

Över beslut av tillsynsmyndigheten må, på sätt och inom tid som i
första stycket av denna paragraf sägs, besvär anföras hos Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1925.

b) att riksdagen måtte för budgetåret $1/7$ 1924— $30/6$ 1925
anvisa ett extra förslagsanslag av 2,000,000 kronor, avsett
för statsbidrag till arbetslöshetskassor.

Särskilt yttrande

av herrar *von Koch* och *Kvarnzelius*.

Vid det förhållande, att ett framställt yrkande om skrivelse i frågan ej
vunnit anslutning inom utskottet, hava vi instämt i utskottets utlåtande,
men önska därutöver göra följande uttalande:

»Frågan om de lämpligaste åtgärderna för arbetslöshetens bekämpande
är av den stora vikt och betydelse, att den icke får undanskjutas. Tvärtom

bör den, så snart ske kan, föreläggas riksdagen till avgörande. Därvid bör emellertid hänsyn tagas till de erfarenheter, som vunnits i utlandet och inom vårt eget land, ej minst under de år, som förflutit, sedan kommittéförslaget framlades.

Vad beträffar utlandet, är det känt, att just under de allra senaste åren ett livligt intresse förefunnits på detta område och att många nya uppslag och planer sett dagen. Det måste givetvis vara värdefullt för oss, när vi skola söka lösa denna fråga, att känna till hur de olika systemen verka. Enligt vår mening torde det därför vara nödvändigt, att genom sakkunnig person undersöka erfarenheterna från åtminstone några av de länder, som genomfört arbetslöshetsförsäkringen. Härigenom skulle den av socialförsäkringskommittén verkställda utredningen lämpligen kunna kompletteras.

Vad angår vårt eget land, är det utan vidare klart, att värdefulla lärdomar kunna vinnas av den verksamhet, som statens arbetslöshetskommission utövat från och med år 1914 och alltjämt utövar. Denna verksamhet har pågått under industriella uppgångs- och nedgångstider, den har omfattat anordnandet av arbeten av vitt skilda slag i landets alla delar, och den har även med biträde av särskilda lokala arbetslöshetskommittéer utlämnat understöd under olika former till arbetslösa. Ej minst betydelsefulla äro de försök, som under allra senaste tiden företagits att genom domänstyrelsens medverkan bereda de arbetslösa arbete å det allmännas skogar, enär dessa arbeten kunna när som helst avbrytas och återupptagas, att några kostnader ej krävas för bostäder, ledningspersonal, körslor m. m. samt att arbetena lätt kunna inläras av ovana personer. Det synes uppenbart, att de erfarenheter, som sålunda vunnits, böra nogsam beaktas, innan man skrider till en mera definitiv lösning av arbetslöshetsproblemet. Ett gynnsamt tillfälle att draga fördel av det enastående material, som under de gångna åren inom vårt eget land samlats på detta område, erbjudes därigenom att arbetslöshetskommissionen står i begrepp att utarbета en berättelse om sin föregående verksamhet. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 7 december föregående år har kommissionen erhållit bemyndigande att utarbета en sådan berättelse. Det torde då vara lämpligt att kommissionen i sin redogörelse särskilt beaktar sådana vunna erfarenheter som kunna belysa ändamålsenligheten av olika vägar och åtgärder för arbetslöshetens bekämpande.

Under sådana förhållanden kan det givetvis ej vara möjligt att nu uttala, vilken väg, som för framtiden bör bliva den bestämmande för arbetslöshetens bekämpande. Det torde dock vara sannolikt, att såväl försäkrings- och understödsformen som ock beredande av arbete skola visa sig nödvändiga att från statens sida befrämjas. Försöker man att allenast genom försäkring lösa detta problem, lär det ej kunna undgås, att en hel del arbetslösa, vilka icke falla under försäkringsbestämmelserna, skola gå förlustiga hjälp; och när exceptionell arbetslöshet inträffar torde, enligt vad

erfarenheten visat från andra länder, som tillämpat försäkringssystem, hjälp-möjligheten på denna väg icke kunna på långt när motsvara hjälp-behovet. Försäkringssystemet, enligt socialförsäkringskommitténs förslag, erbjuder den stora fördelen, att man kan anlita en redan bestående organisation, varigenom undvikas en del betydande administrationskostnader samt vidare att man kan påräkna arbetarnas aktiva medverkan. Å andra sidan kunna nödhjälpsarbeten, om de läggas på en produktiv linje, t. ex. genom skogsarbeten å det allmännas skogar, väsentligt bidra att öka skogarnas värde och därmed bereda ökade arbetstillfällen i framtiden. Det torde kunna förutsättas, att Kungl. Maj:t vid denna frågas fortsatta behandling jämväl skall taga hänsyn till vissa för vårt land säregna förhållanden, såsom den av klimatet förorsakade säsongkaraktären i vissa yrken.

Vi önska livligt, att en god lösning av denna viktiga fråga snarast möjligt måtte komma till stånd, men vilja samtidigt uttala, att, intill dess så sker, en beredskap bör uppehållas genom vilken oförvållat arbetslösa må, i den mån så påfordras, kunna lämnas hjälp. Att tillräckliga medel i sådant syfte stå till förfogande under nästa budgetår torde framgå av Kungl. Maj:ts proposition nr 113.»